

Præstø lokalhistoriske Arkiv

Møde i arkivgruppen

Mødet i arkivgruppen den 27. august 1991 havde samlet god tilslutning.

Søren Laursen fortalte om arbejdet i arkivet, og aftenen sluttede med, at der blev vist en serie lysbilleder fra Præstø og omegn, som venligst var udlånt af gdr. Henning Nielsen, Snesere.

Kurser

LASA (sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver i Storstrøms amt) afholder følgende kurser for medarbejdere på de lokalhistoriske arkiver:

Lørdag d. 2. november 1991: Kursus i billedregistrering i Langebæk.

Lørdag d. 18. januar 1992: Kursus i materialepleje i Sakskøbing.

Lørdag d. 22. februar 1992: Kursus i sekvensregistrering i Fladså.

Medlemmer af arkivgruppen, der kunne tænke sig at deltage i et eller flere af disse kurser, kan henvende sig til arkivlederen angående tilmelding.

Bestyrelsen for Præstø Lokalhistoriske Arkiv:

Søren Laursen (formand)
Elsie Björklund (arkivleder)
Dora Bønnelykke (kasserer)
Ole Møller Madsen (valgt af Præstø byråd)
Marie Larsen
Leif Petersen
Helga Thomsen
Hans Olsen

Har du stof til bladet, modtages det med glæde.

Udgiver:
Lokalhistorisk arkiv og forening i Præstø kommune.

Redaktion:
Hans Olsen og
Søren Laursen.

Bestyrelsen for Lokalhistorisk forening:

Elise Björklund (formand)
Søren Laursen (kasserer)
Ole Hansen (sekretær)
Hans Olsen (foreningens repræsentant i arkivets styrelse)
Niels Chr. Petersen

Lokalhistorisk forening

Sæsonplan 1991/92

Bestyrelsen har planlagt en række arrangementer i sæsonen 1991/92 og anbefaler medlemmerne at reservere følgende datoer:

23. oktober 1991 møde om kommuneatlas for Præstø kommune. Se indbydelsen på bagsiden af bladet.

1. november 1991 Dyrlæge Niels Bech, Tappernøje - lysbilledforedrag: Lidt om Sydsjællands natur, herligheder og elskere.

28. januar 1992 Ordinær generalforsamling. I forbindelse hermed, har snedkermester Knud Hansen lovet at fortælle om arbejdet med restaurering af altertav en i Udby kirke.

17. marts 1992 Flemming Rieck, skibshistorisk laboratorium, Roskilde, fortæller om undervandsarkæologi, vrøg og andre fund på havbunden.

24. maj 1992 Foreningens sommertur, der er planlagt til at skulle foregå i den nordlige og østlige del af lokalområdet. Nærmere program følger senere.

Sommerturen 1990

Sommerturen 1. juni 1990 havde samlet god tilslutning. Ca. 50 deltagere, både medlemmer og andre interesserede var mødt op og fik en vellykket eftermiddag langs Jungs hoveds kyst.

Kvindevalgretsforeningen for Præstø og Omegn

- en glemt forening.

Det var en henvendelse til arkivet, der gjorde os opmærksomme på en Præstøforening, som, kortlivet som den end var, må have haft en betydelig indflydelse. Der findes ikke noget i arkivet om foreningen, mens dens virke er forsøgt belyst ved hjælp af Præstø avis fra 1-12-1906 til 25-8-1915, samt enkelte andre kilder, som vil blive nævnt til slut.

Kvinderne i Danmark begyndte at organisere sig i 1871, da Dansk Kvindesamfund blev startet og det gjorde et stort arbejde for at selvstændiggøre og uddanne kvinder. Kravet om valgret veg de dog tilbage fra og det førte til, at utålmodige kvinder dannede foreninger med politiske krav. Det er en lang og indviklet historie, men for denne beretning er oprettelsen af Politisk Kvindeforening i 1904 vigtig. I 1906 skiftede den navn til Københavns Kvindevalgretsforening og besluttede at søge tilhængere over hele landet. Formand blev cand. polit. Meta Munch, som i avisen oftest omtales som fru Dr. P. Munch, idet hun var gift med historikeren, politiker og senere udenrigsminister P. Munch.

I december 1906 henvendte foreningen i København sig til Dansk Kvindesamfunds kredse og enkeltpersoner rundt omkring med opfordring til at danne kvindevalgretsforeninger, hvis eneste formål skulle være at arbejde for kvinders kommunale og politiske valgret. Dansk Kvindesamfund tog afstand fra dette initiativ, men henvendelsen faldt i god jord mange

steder og landet over opstod kvindevalgretsforeninger.

D. 14-3-1907 har Præstø Avis en meddelelse om, at der vil blive afholdt stiftende generalforsamling på Frederiksminde d. 22-3 i Kvindevalgretsforeningen for Præstø og Omegn.

D. 24-3 har avisen så en udførlig omtale af generalforsamlingen, hvor fru Hjelmer bød velkommen og forklarede, at hun havde fået opfordring fra fru Dr. P. Munch til at danne denne forening, hvis formål var at arbejde for kvindelig valgret og udbrede forståelsen for dens betydning for samfundet.

Til formand valgtes fru Hjelmer og til bestyrelsen fru Bang, frk. Ridiger, driftsbestyrer Friis og lærer Jørgensen, Abildhøj.

Kontingentet blev fastsat til 1 kr. og lovene modelleret efter Københavns Kvindevalgretsforenings. Bestyrelsen skulle bestå af 5 medlemmer med mindst 3 kvinder og formanden skulle altid være en kvinde.

Det var starten på foreningen, som allerede fra begyndelsen havde 55 medlemmer, 43 kvinder og 12 mænd, men allerede året efter kunne fru Hjelmer meddele, at der nu var 225 medlemmer.

Her er det nok bedst at beskrive de to kvinder, der fik den største indflydelse på foreningen:

Marie Hjelmer var født 1869 i Bjerring ved Viborg. Hun fik privatlærerindeeksamen fra Kruses skole og læste fransk i Paris i 1894. Hun havde stillinger som huslærer og blev 1898 gift med politifuldmægtig i Præstø Carl Henrik Hjelmer.

Fanny Ridiger, født 1862. Plejedatter af urmager og fotograf Fritz Ridiger, Adelgade 81. Hun arbejdede som lærerinde på Præstø Realskole, men iv også privatundervisning i klaverspil, engelsk, dansk og historie (eneti-mer kr. 1,25), som det fremgår af en annonce i avisen d. 17-3-1915.

I den følgende tid lægger foreningen ud med møder og foredrag. Det gjaldt om at gøre kvinderne interesseret i samfundsspørgsmål og gøre dem parate til den valgret og valgbarhed, de arbejdede på at få.

Emnerne var bl.a.: "Hvad er politik?" med Dr. Phil. Edvard Larsen, "Told" med pastor T.H.Hansen, Præstø, "Kommunestyre" med fru Hjelmer. Johanne Meyer, kendt redaktør af bladet "Hvad vi vil" holdt foredrag om "Kvindesag". Her viste konflikten mellem Dansk Kvindesamfund og kvindevalgretsforeningerne sig. Johanne Meyer "glemte" i sin historiske gennemgang af kvindesagen at nævne Dansk Kvindesamfund, hvad avisen tørt gør opmærksom på.

Men i det store og hele var avisens holdning positiv overfor kvindesagen. I hele perioden er der ofte artikler om og af kvinder og kvindevalgret med historier fra hele verden. Det fremhæves bl.a. at kvinder i Wyoming var de første til at få valgret, og som en beroligelse til nervøse mænd: Det

havde kun været en forandring til det gode, hvor kvinder kom med i styrelsen af kommuner og stater.

I november, hvor fru Hjelmer talte om kommunestyre, omtalte hun også, at der ville blive afholdt delegeretmøde i København med det formål at danne et landsforbund for kvindevalgret. Der skulle sendes 2 delegerede, og fru Hjelmer og frk. Ridiger valgtes hertil. Det fortæltes også, at der på landsmødet skulle tages stilling til et forslag om sammenslutning med Dansk Kvindesamfund. Fru Hjelmer var imod en sådan sammenslutning, men frk. Ridiger var for. I forsamlingen var der et lille flertal for forslaget, men det var kun få, der tog stilling til det.

På delegeretmødet d. 24.11.1907, hvor 38 ud af 40 foreninger gav møde, dannedes så Landsforbundet for Kvinders Valgret, hvis formand blev Johanne Rambusch, lægekone fra Midtjylland. Erna Munch blev formand for forretningsudvalget. Marie Hjelmer blev også valgt ind i bestyrelsen, hvor hun forblev i hele landsforbundets levetid.

På generalforsamlingen i januar 1908 på Frederiksminde indledte frk. Ridiger med at fortælle om fattigpleje og hjælpekasser. Et velvalgt emne, idet kvinder havde valgret (og valgbarhed) til hjælpekasserne, der var oprettet i 1907. Betingelsen var, at kvinderne betalte skat, eller at deres mænd gjorde det.

Det var på denne generalforsamling, at fru Hjelmer kunne oplyse, at foreningen nu havde 225 medlemmer. Derimod bestemtes det, at foreningen

ikke skulle optræde som en sådan ved valget til hjælpekasernerne. Fru Hjælmer blev genvalgt til formand, og nyvalgt blev frk. Aarsleff og fru Kristensen, Faksinge skole.

I 1908 fik kvinderne så kommunal valgret, og foreningen forberedte sig derpå ved at få magister Hansted til at fortælle om forholdstalsvalg. Avisen skriver: "Han kørte op med en sådan masse tal, at tilskuerne var lige ved at opgive både valgret og det hele".

Af andre emner i 1908 kan nævnes: "Børneforsorg og hvad der kan opnås ad frivillighedens vej", "Fattigvæsen og skolevæsen", "Kvindens retsstilling" med fuldmægtig Hjælmer og Fanny Ridiger om samfundslære.

I marts 1909 afholdtes så det første kommunevalg med kvindedeltagelse. Det blev nærmest en gyser.

Det begyndte med et prøvevalg på Frederiksmønde, som avisen skriver om d. 3.3. Borgmester Bech-Pedersen leder mødet, der munder ud i opstillingen af en kandidatliste til valget. De store købmænd og fabrikanter (Oscar Hansen, Bodholdt, Th. A. Larsen, Anton Petersen) står øverst, fru drejer Hansen og murermeister Kallehave nederst.

Det går naturligvis ikke. Avisen er i den følgende tid fuld af læserbreve, bl. a. et med opfordring til at lave en kvindeliste.

Fredag d. 5.3 er der indkaldt til nyt prøvevalg i et forsøg på at lave en fællesliste. Denne gang er håndværkerne og arbejdernes organisation

med. De sidste havde udpeget skoleinspektør Juul som deres kandidat. Til sidst manglede bare kvinderne. Valget stod mellem fru Hjælmer fru drejer Hansen. Forsamlingen valgte fru Hansen, måske fordi fru Hjælmer ikke var til stede.

Kandidaterne blev opstillet i alfabetisk orden på listen: Bodholdt, Juul, fru drejer Hansen, Oscar Hansen, garver Hansen, Th. A. Larsen og Anton Petersen.

Senere bragte avisen en rettelse og en undskyldning: Hansen skulle jo før Juul, så skoleinspektøren rykkede ned på 5. pladsen.

I betragtning af at kun listestemmerne og ikke personlige stemmer talte, var det en uheldig måde at sætte listen sammen på. Som en læser bemærkede, så havde købmand Anton Petersen ingen chance for valg, hvis der kom andre lister. og han var velrenommeret og erfaren i byrådsarbejdet.

Den gik da heller ikke. Der er megen avispolemik om, hvorfor fælleslisten strandede. En teori var, at man frygtede, at kvinderne, der ikke var medlem af valgretsforeningen, ville opstille egen liste. Om mandagen kl. 4 samledes det udvalg, der var enedes om fælleslisten for at ophæve den og opstille en liste hver især. Handelsstands- og borgerforeningen en liste B, som i høj grad lignede den allerførst fremkomne, men med fru drejer Hansen som nr. 7, altså uden valgchance. Socialisterne kom med en liste c, hvor skoleinspektør Juul stod først, dernæst en tømrer, en tøffelmaker og en smed, men ingen kvinder.

Sent mandag eftermiddag (afleveringsfristen var kl. 6) kom så liste A med fru Hjelmert øverst. Til trods for, at der i vejledningen om valget, som avisen havde bragt, blev indprentet, at man ikke måtte opstille lokkeduer og ikke kandidater, som også stod på en anden liste, så var ikke mindre end 3, de store købmænd, opført på både liste A og liste B.

Avisen opfordrer læserne til at stemme på liste A.

Resultatet af valget blev, at fru Hjelmert blev valgt sammen med tøffelmaker Jacob Larsen fra liste A, købmand Anton Petersen, fabrikant Bodholt, købmand Oscar Hansen fra liste B og skoleinspektør Juul fra liste C. Som avisen konkluderer: Ikke meget forskelligt fra, hvad byrådet var før, bortset fra fru Hjelmert.

Resultatet af valget blev, at fru Hjelmert blev valgt sammen med tøffelmaker Jacob Larsen fra liste A, købmand Anton Petersen, fabrikant Bodholt, købmand Oscar Hansen fra liste B og skoleinspektør Juul fra liste C. Som avisen konkluderer: Ikke meget forskelligt fra, hvad byrådet var før, bortset fra fru Hjelmert.

Udeløbende med de nervepirrende møder om kandidatlisterne kom der en ophidset debat i form af læserbreve. Præstø Aften Avis bragte nemlig d. 10.3.1909 et langt indlæg under titlen: "Valget i Præstø". Det var et voldsomt angreb på dem, der væltede fælleslisten, men et endnu voldsommere på fru Hjelmert og "Kvindevalgretsforeningen, som sikkert kun har været stiftet for at bringe fru Hjelmert og frk. Ridiger frem". "En sprængning

af foreningen er sikkert nært forestående. I mængder har medlemmerne udmeldt sig, da det gik op for dem, at de kun skulle tjene til befordring af fru Hjelmerts planer".

De følgende dage er avisen fuld af forargede læserindlæg til forsvar for fru Hjelmert og med krav om at få at vide, hvem den skyldige var. Det afsløredes aldrig, men fru Hjelmert kan oplyse, at 5 havde meldt sig ud af foreningen.

I begyndelsen af april holdes ekstraordinært byrådsmøde mhp. konstitueringen. Formanden udtrykker at det er en ære at have en dame i byrådet. Fru Hjelmert blev tildelt udvalgsposter i fattigvæsensudvalget, i skolekommisions-, aldersomsunderstøttelses- og sygehusudvalget.

I de mange agitationsmøder, der holdtes forud for den kommunale valgret for kvinder, blev det fremhævet, at kvinder skulle arbejde indenfor de områder, de havde erfaring i og særlige anlæg for i kraft af mødefølelsen: Social-, skole- og fattigvæsen og fru Hjelmert får da netop de udvalgsposter, som var forventeligt.

Kvindevalgretsforeningen fortsætter sine mødeaktiviteter, bl.a. taler frk. Ingerslev om "Nordens sagakvinder" og fru Hjelmert oplæste breve fra en kvindekongres i London.

I det hele taget er det bemærkelsesværdigt, så tætte kontakter både Dansk Kvindesamfund og kvindevalgretsforeningen har udadtil. Den første er medlem af Det Internationale Kvinderåd og sender deputerede til møde i Toronto, og Landsforbundet

for Kvinders Valgret er med i Den Internationale Kvindevalgretsalliance.

Landsforbundets dygtige pen førtes af Clinny Dreyer fra Ringsted. Hun var medlem af hovedbestyrelsen fra 1910-15 og redigerede bladet Kvindevalgret fra 1912. I halvandet år, fra december 1908 til maj 1910 bragte avisen, oftest på forsiden, artikler af Clinny Dreyer. De handlede naturligt nok om kvindevalgretsspørgsmål, historisk gennemgang af kvindebevægelsen, om dens pionerer, om kvinders forhold i andre lande og om, hvad kvinder skal bruge deres valgret til.

I 1910 afholdte Præstø foreningen en række møder i omegnen og sluttede møderækken i Præstø, hvor fru Hjelmert talte om kvindevalgretten. På den efterfølgende generalforsamling kunne fru Hjelmert meddele, at foreningen nu havde 227 medlemmer. I betragtning af, at Præstø købstads indbyggertal var på knapt 1500 mennesker, må det siges at være ret imponerende og viser noget om, hvor stærkt engagerede kvinderne (og nogle mænd) var i kvindevalgretssagen.

Fru Hjelmert og fru Kristensen, Fak-singe, genvalgtes og fru Nissen nyvalgtes. Endnu engang er det fru Hjelmert og frk. Ridiger, der vælges til at deltage i Landsforbundets årsmøde.

Det ser ikke ud til, at Landsforbundets formand, Johanne Rambusch, nogen sinde kommer til Præstø, men hun udfoldede megen foredragsvirksomhed og var f.eks. i Glumsø marts 1910 med et foredrag om kvinders

forhold i Danmark i fortid og nutid.

Avisen bragte også indlæg af fru Hjelmert. I april og maj 1910 kom tre lange artikler, hvori fru Hjelmert argumenterer for lige løn for mænd og kvinder for samme arbejde. Det fik en læser, kun navngiven som S, til at komme med modargumenter:

Kvinder skal ikke have samme løn som mænd. Dels har de jo evnen til at spinke og spare - er altså mere økonomiske og behøver mindre, dels kommer fornuften i 2. række hos kvinderne. Og som sidste argument for ulige løn: Man ved jo, at manden er stærkere fysisk og dermed også åndeligt!!!!

Indlægget afføder ingen protester og ingen stiller tilsyneladende spørgsmålet om, hvorfor så kun mænd skal sidde i de højeste råd, når de ikke er så gode økonomer som kvinder.

På samme tid som fru Hjelmert sidder i Landsforbundets hovedbestyrelse, var en anden med tilknytning til Præstø aktiv i kvindebevægelsen, nemlig fru Astrid Stampe Feddersen, datter af lensbaron Henrik Stampe fra Nysø. Hun var ytrættelig i arbejdet indenfor Dansk Kvindesamfund, men af hendes erindringer fremgår det, at hun ikke nærrede varme følelser for kvindevalgretsforeningerne. De to retninger kæmpede om at være banerførere for kvindesagen. Der var sjældent plads til dem begge i en by. Mens kvindevalgretsforeningen fik fodfæste i Præstø havde Dansk Kvindesamfund en kreds i Jungshoved.

På landsmødet i Odensen i september 1910 kunne formanden, Johanne Rambusch, meddele, at nu var der 154

foreninger med ca. 11.000 medlemmer.

På et møde i januar 1912 fortalte frk. Ridiger om sin deltagelse i kvindekongres i Stockholm o på den efterfølgende generalforsamling genvalgte fru Hjelmmer og frk. Ridiger. Nyvalgt blev fru Knudsen, Rødeled, fru Ernst og R.P.Nielsen.

Fru Hjelmmer er sjældent citeret i referater fra byrådsmøderne, men hendes navn nævnes, da hun stemmer for at aflevere en grøn silkefane med Chr. VII's navnetræk og årstallet 1801 på til kommissionen for den historiske våbensamling. Hvor mon fanen er nu?

I 1913 forberedes det næste kommunale valg og kvindevalgretsforeningen opfordrer partierne til at sætte kvinder på deres lister. Et opstillingsmøde, referet d.1.3, havde kun få deltagere og Handelsstands- og Borgerforeningen vil ikke selv opstille en liste, men søge forhandlinger med andre foreninger om en fællesliste. Heller ikke dennegang kunne der dannes en sådan. Der kommer en socialistliste med overlærer Juul som nr. 1, fru drejer Hansen som nr. 4 og fru Marie Petersen som nr. 5.

En radikal liste har fru Hjelmmer som nr. 2, men opstillerne skiftede mening for ugen efter kommer en ny radikal liste med fru Hjelmmer på førstepladsen. Det får frk. Ridiger til at bemærke, at kun een liste har viste en kvinde det hensyn at sætte hende på en sikker plads, og fru Johanne Ovesen opfordrer kvinder til at stemme på fru Hjelmmer, selvom de ikke er radikale.

Valget giver ikke anledning til de store overskrifter og fru Hjelmmer bliver som ventet genvalgt.

Herefter beskæftiger avisen sig ikke meget med Præstø foreningen, men har ofte artikler af og om kvinder i landsstoffet, dog ikke skrevet af Clinny Dreyer eller andre fra Landsforbundet for Kvinders Valgret. Nu synes Dansk Kvindesamfund at have taget føringen igen. Der skrives som før om kvindeforhold og kvindevalgret i andre lande, men både avisen og dens bidragydere tager afstand fra de engelske suffragetter og deres vodsomme metoder. Fanny Ridiger refereres for at have talt om de engelske forhold og om frk. Pankhurst, som hun havde mødt. Det fremgår dog ikke af avisen om det var Christabel Pankhurst, kendt for sine militante metoder eller Sylvia, som var pacifist, men alligevel kom i fængsel 15 gange.

Fra nytår 1914 skrives der ikke meget om kvindesagen overhovedet. Optakten til og udbruddet af 1. verdenskrig optager naturligvis sindene. Desuden blev det fra foråret 1915 klart, at den nye grundlov, som gav kvinder den politiske valgret, de havde kæmpet for, nu var indenfor rækkevidde. Den 5.6. blev loven underskrevet og Landsforbundet for Kvinders Valgret deltog sammen med de andre kvindeforeninger i kvindernes store grundlovsoptog til Amalienborg og Rigsdagen. Kampen var vundet.

Da kvindevalgretsforeningernes eneste formål var opfyldt, blev først Landsforbundet som logisk følge heraf opløst på landsmødet i Ålborg

i juli, og godt en måned efter afholdtes den sidste generalforsamling i Kvindevalgretsforeningen for Præstø og Omegn, der da opløste sig selv.

Fru Hjelmer fortalte ved den lejlighed, at d. 2. september ville fru Stampe Feddersen holde et møde og danne en ny forening i tilknytning til Dansk Kvindesamfund, og den nu opløste forenings kassebeholdning på kr. 6,61 ville blive skænket til den nye forening.

Der sluttedes med kaffebord og mange taler. Frk. Ingerslev talte om kvindesagens pionerer, bl.a. fru Stampe Feddersen. Hr. Hjelmer syntes kvinderne burde sætte sig nye mål og fotograf Nielsen mente, at kvinderne burde tage kampen op mod alkoholen. Fru Hjelmer sluttede med at takke for en fornøjelig afslutningsfest.

8 år og 5 måneder bestod foreningen. I den korte tid var den meget virksom og det lykkedes tilsyneladende at aktivere en stor del af borgerskabets kvinder og at gøre sig synlig i debatten om samfundsforhold og kvinders rolle heri.

Marie Hjelmer genvalgtes til byrådet endnu en gang, men flyttede herefter til Ringsted, hvor hendes mand blev politimester. Hun blev valgt ind i Landstinget som en blandt de første fem kvinder her. Hun meldte sig ind i Dansk Kvindesamfund og stiftede en kreds i Ringsted, hvis formand hun blev. Fra 1931-1936 var hun landsformand, som Astrid Stampe Feddersen havde været det fra 1913-18. Hun døde i 1937.

Fanny Ridiger blev i Præstø. I en nekrolog i "Kvinden og Samfundet", 1924, fortælles det, at da kredsen i Præstø stiftedes, var hun dens selvskrevne formand.

Hun arbejdede desuden ivrigt for fredssagen. "Krigen havde rystet hende; hendes varmeste og dybeste trang blev at være med i kvinders arbejde for at forhindre lignende rædselsgerninger".

Elsie Björklund

med uvurderlig hjælp fra Lili Henningsen og Helga Fabricius Thomsen med avislæsningen.

Præstø, september 1991.

Kilder:

Præstø Avis, 1.12.1906 til 25.8.1915

Præstø Aften Avis 10.3.1909

Sigurd Rambusch:
Først valgret - så følger alt det andet.
fra: Kvinder på tinge, udgivet af folketingets præsidium, 1990. Rosinante.

Astrid Stampe Feddersen:
Minder. 1929. Det Schønbergske Forlag

Kvindebevægelsens hvem-hvad-hvor. Politikens Forlag, 1975.

Kvinderne og valgretten. J.H.Schultz forlag, 1965.

Dansk Biografisk leksikon, 3. udgave 1980.

Nekrolog i "Kvinden og Samfundet" 1924.

Syv dødsdømte Præstøborgere

En oprørshistorie fra 1581

Det var i Aaret 1581, at Borger-skabet i Præstø var blevet misfornøjet med deres Sognepræst, Hr. Lavrits Rasmussen, hvem de beskyldte for et alt andet end præsteligt levned, en Beskyldning, som ved Sagens følgende Retsbehandling dog viste sig uholdbar.

Imidlertid havde Borgerne nu faaet et Horn i siden på Hr. Lavrits, og da man ikke synes at have villet give sig Tid til at gaa den ordinære Vej for et saadant Tilfælde, nemlig at indklage Præsten for den kirkelige Øvrighed, tog man sig selv til Rette, "afsatte" Hr. Lavrits og - lukkede Kirkedøren for ham.

Og saaledes var det da Præsten, der blev den anklagende Part, idet han indberettede det forefaldne, hvorefter Lensmanden i Vordingborg Len fik Befaling til nærmere at undersøge Præstens Klage: "hvorledes hans Sognemænd, Borgerne udi Præstø, modvilligenforuden al hans Brøde og Forseelse udi nogen Maade, og uden Lovlig Beskyldning for hans tilbørlige Dommere, og nogen Dom eller Ret, skal have opsagt og forstødt Hannem fra hans Kald og Embede, tillukt Kirkedøren for hannem, tagendes til dennem Kirkenøglerne med Kirkens Ordinans, Kalk og Disk, og hannem afsagt, ikke længere for deres Sognepræst og Sjælesørger at ville holde og have ..." -, og drage Borgerne til Ansvar for deres utilbørlige og lovstridige Fremgangsmaade.

Herovenpaa indgav Borgerne Mod-

klage med grimme Beskyldninger mod Hr. Lavrits; men da der vaktes Mistanke om Underkøb af Hovedvidnet til at lyve Præsten paa, og da det yderligere viste sig, at endog Byøvrigheden havde deltaget i "Oprøret", kunde Sagen ikke foretages ved det lokale Byting, hvorfor der blev nedsat en særlig Ret, bestaaende af 5 Adelsmænd samt Borgmestre og Raadsmænd i Næstved, til at dømme i Sagen. Og denne Ret dømte da, at de 7 Hovedmænd skulle miste deres Hals, og de øvrige Oprørere straffes efter Byens Privilegier.

Dommen stadfæstedes 2. April 1582 af Kongen, men da de dødsdømtes Hustruer gjorde Bøn for deres Husbonds Liv, "da have vi naadigst" - skrev Kongen 12. April til Lensmanden, - "for Godtfolks flittige Forbøn, som derudinden for dennem sket er, den højeste Ret falde ladet, og forne 7 Mænd på livet benaadet".

Livet salverede Staklerne altsaa, men - hedder det videre i kgl. Maj.s Brev -, "dog ville vi, at I (Lensmanden) paa deres Gods og Penge efter yderste Formue straffe over dennem, saa at de og andre kunne vide os over deres Mishandling at have haft Misbehag og ikke sligt at skulle ville lade ustraffet, om nogen sig udi lige Maade saadan Modvillie vilde understaa, og at I tager deres strenge Forpligt og Forskrivning, at de dennem derefter al Oprør, Mytteri og Modvillie mod deres Sognepræst eller i andre Maader aldeles undholde, under den Pæn

og Straf, som de nu skulde have lidt paa deres Liv og Hals, uden al yderligere Benaadning".

- Præsten blev i Embedet.

O.B.

(Artikel, Præstø Avis 9. Juli 1922)

Nyt fra naboerne:

Lokalhistorisk forening og arkiv i Fladså har udsendt en fortegnelse over skoler i Fladså.

Man har fundet frem til ikke mindre end 45 skoler, som er eller har været i Fladså kommune.

Arkivleder Annelise Pallesen fortæller i en interessant artikel om arbejdet med at finde de mange oplysninger, som fortegnelsen indeholder.

Interesserede kan se fortegnelsen på arkivet i Præstø.

Julehilsen!

I arkivets gemmer har vi fundet nogle gamle lokale *Præstø-Julekort* fra perioden 1910-1917.

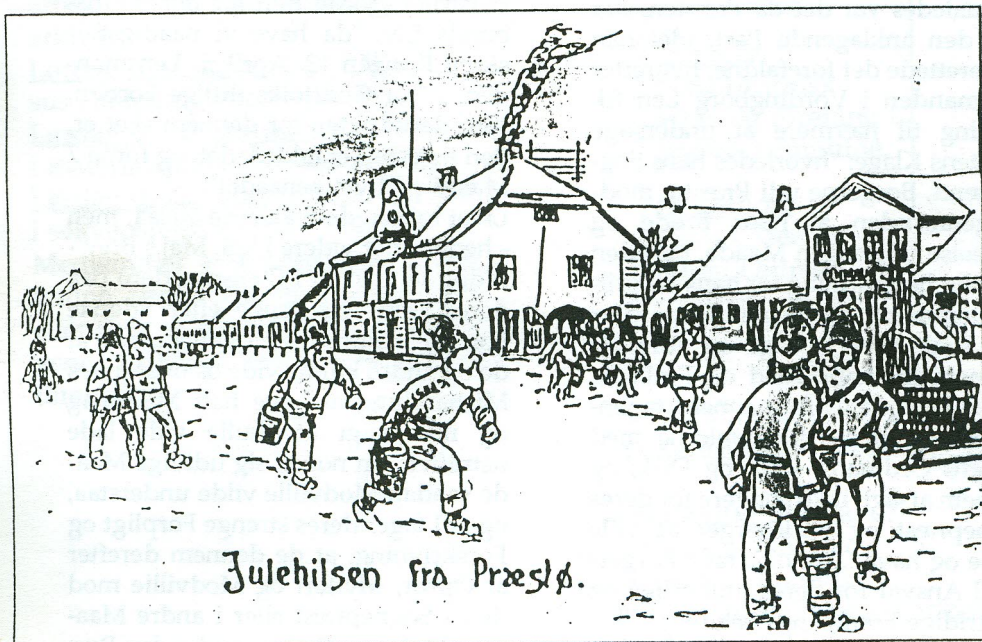
Vi har genoptrykt og håndkoloreret et begrænset antal.

Vil du sende en julehilsen til venner og bekendte, så gør det med disse sjove lokale kort og støt arkivets arbejde.

4 dobbelte julekort incl. kuverter - pris 20,- kr.

Kan bestilles i arkivet eller på telefon 53 79 18 44 - 53 79 91 33.

Husk arkivet har åbent lørdag d. 7-12 kl. 10-12.

Julehilsen fra Præstø.